

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.74:339.9

JEL Classification: E42; E52; E58; F33; F45

ТЕНДЕНЦІЇ СУВЕРЕНІЗАЦІЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ЄС В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ВИСНОВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ*

©2026 БУБЛИК Є. О., БРУС С. І.

УДК 336.74:339.9

JEL Classification: E42; E52; E58; F33; F45

Бублик Є. О., Брус С. І.

Тенденції суверенізації грошово-кредитної системи ЄС в умовах глобальних викликів і висновки для України

У статті досліджено процеси суверенізації грошово-кредитної системи Європейського Союзу в умовах трансформації світової валютної системи у 2022–2026 роках. Обґрунтовано, що перехід від однополярного долароцентричного устрою до багатовекторної моделі спонукає ЄС до формування власного монетарного суверенітету, який охоплює не лише емісію валюти, а й контроль над технологічними платформами та платіжною інфраструктурою. Проаналізовано розвиток нових інфраструктурних проєктів для трансграничних розрахунків у цифрових валютах центральних банків (CBDC), а також платформ міжнародних розрахунків mBridge та Agora, як альтернативи американській системі SWIFT. Виявлено суттєве зростання обсягів операцій на платформі mBridge, що свідчить про створення альтернативи традиційній системі SWIFT для великих міждержавних розрахунків. Особливу увагу приділено заходам Європейського центрального банку із захисту монетарного простору і поширення використання євро поза межами ЄС. Виокремлені тенденції охоплюють підготовку до запуску цифрового євро, реалізацію проєкту Arria для токенизації фінансів і розширення системи EUREP для надання євро-ліквідності іноземним регуляторам. Встановлено тенденцію масового накопичення золота центральними банками (зокрема Польща та Німеччина) як інструменту хеджування геополітичних ризиків. Для України виділено ключові напрями адаптації: необхідність нарощування частки золота в міжнародних резервах НБУ, важливість синхронізації з європейськими цифровими стандартами та приєднання до ліквідних ліній ЄЦБ для підтримки макрофінансової стабільності. Зроблено висновки про доцільність відновлення проєкту e-гривні з огляду на перспективи інтеграції в глобальні розрахункові платформи.

Ключові слова: валютна система, монетарна політика, монетарний суверенітет, міжнародні розрахунки, цифрові валюти, CBDC, міжнародні резерви.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2026-1-206-213>

Табл.: 3. Бібл.: 17.

Бублик Євген Олександрович – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу грошово-кредитних відносин, Інститут економіки та прогнозування НАН України (вул. Панаса Мирного, 26, Київ, 01011, Україна)

E-mail: bubl13@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6080-9341>

Scopus Author ID: 57209207983

Брус Світлана Іванівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу грошово-кредитних відносин, Інститут економіки та прогнозування НАН України (вул. Панаса Мирного, 26, Київ, 01011, Україна)

E-mail: brus_svitlana@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5373-273X>

Scopus Author ID: 57209213766

UDC 336.74:339.9

JEL Classification: E42; E52; E58; F33; F45

Bublyk Ye. O., Brus S. I. Trends in the Sovereignization of the EU Monetary and Credit System in the Context of Global Challenges and Conclusions for Ukraine

The article examines the processes of sovereignization of the European Union's monetary and credit system amid the transformation of the global currency system in 2022–2026. It is substantiated that the transition from a unipolar dollar-centric order to a multi-vector model encourages the EU to form its own monetary sovereignty, which encompasses not only currency issuance but also control over technological platforms and payment infrastructure. The development of new infrastructural projects for cross-border settlements in central bank digital currencies (CBDCs), as well as international settlement platforms mBridge and Agora, as alternatives to the American SWIFT system, is analyzed. A significant increase in the volume of operations on the mBridge platform has been revealed,

* Статтю виконано в рамках НДР «Комплексне наукове дослідження динаміки та структурних змін у світовій економіці», номер державної реєстрації роботи: 0125U003662 на замовлення Міністерства освіти і науки України

indicating the creation of an alternative to the traditional SWIFT system for large interstate settlements. Special attention is paid to the measures of the European Central Bank to protect the monetary space and expand the use of the euro outside the EU. Highlighted trends include preparations for the launch of the digital euro, the implementation of the Appia project for finance tokenization, and the expansion of the EUREP system to provide euro liquidity to foreign regulators. A trend of massive gold accumulation by central banks (notably Poland and Germany) has been identified as a tool for hedging geopolitical risks. For Ukraine, key directions for adaptation are highlighted: the need to increase the share of gold in the NBU's international reserves, the importance of synchronization with European digital standards, and joining the ECB's liquidity lines to support macro-financial stability. It is concluded that it is advisable to resume the e-hryvnia project in view of the prospects for integration into global settlement platforms.

Keywords: currency system, monetary policy, monetary sovereignty, international settlements, digital currencies, CBDC, international reserves.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 17.

Bublyk Yevhen O. – Doctor of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Head of Department of Monetary Relations, Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine (26 Panasa Myrnoho Str., Kyiv, 01011, Ukraine)

E-mail: bubl13@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6080-9341>

Scopus Author ID: 57209207983

Brus Svitlana I. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Leading Researcher of the Department of Monetary Relations, Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine (26 Panasa Myrnoho Str., Kyiv, 01011, Ukraine)

E-mail: brus_svitlana@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5373-273X>

Scopus Author ID: 57209213766

Вступ. Еволюція сучасної світової валютної системи у 2025–2026 роках характеризується фундаментальним переходом від однополярного долароцентричного устрою до складної багатовекторної архітектури, де ключовим фактором виступає прагнення провідних економічних блоків до зміцнення власного монетарного суверенітету. Для Європейського Союзу цей процес набуває форми стратегічної суверенізації, що зумовлено необхідністю захисту внутрішнього ринку від екстериторіального впливу іноземних юрисдикцій, мінімізації залежності від технологічних платформ третіх країн та адаптації грошово-кредитної політики до умов геополітичної фрагментації. Традиційне розуміння монетарного суверенітету, яке довгий час базувалося на вестфальських принципах виключного права на емісію та регулювання обігу національної валюти, наразі трансформується у концепцію ефективного суверенітету, що включає контроль над платіжною інфраструктурою, даними та технологічними стандартами в епоху цифрових фінансів [1].

Огляд літератури. Науковий дискурс щодо суверенізації грошово-кредитних систем та впровадження цифрових валют центральних банків (CBDC) у 2024–2026 роках характеризується поступовою зміною аспекту від теоретичного обґрунтування до аналізу заходів практичної імплементації. Теоретичні та практичні аспекти монетарного суверенітету та його трансформації в умовах глобалізації досліджували О. Шаров [2], В. Козюк [3] та М. Колядка [4]. Зокрема, О. Шаров аналізує інституційну природу суверенітету, тоді як В. Козюк фокусується на «трилемі CBDC» та викликах диджиталізації для центробанків.

Питання економічного суверенітету ЄС в умовах геополітичної конкуренції детально висвітлені у працях D. Fiott [5], M. T. Pérez Rodríguez [6], а також у звітах експертів Європарламенту, таких як M. Demertzis та A. Fiorito [7]. Ці автори наголошують на необхідності захисту внутрішнього ринку та незалежності фінансової інфраструктури.

Технологічні та інфраструктурні аспекти впровадження цифрових валют (проекти mBridge, Agora) перебувають у центрі уваги M. Mobius [8] та представників провідних центробанків, зокрема P. Cipollone [9] (ЄЦБ). Практичний досвід використання інструментів грошово-кредитної політики для стимулювання «зеленого» переходу та цифрової трансформації аналізують D. Horváth та ін. [1].

Попри це, динаміка процесів трансформації глобальної фінансової і валютної системи зумовлює актуальність перманентного дослідження практичного аспекту цієї проблеми. Так, низка заходів міжнародних фінансових регуляторів та центробанків провідних країн свідчать про наявність тенденції до суверенізації грошово-кредитної системи ЄС, що може мати вагомий вплив на характер монетарного регулювання в Україні і ставить перед нею нові виклики з адаптації до глобальних змін у контексті євроінтеграції.

Метою статті є узагальнення наявних тенденцій зміцнення монетарного суверенітету Європейського Союзу в умовах геополітичної фрагментації, а також обґрунтування стратегічних орієнтирів для грошово-кредитної політики України.

Опис методів проведення дослідження. Для досягнення поставленої мети у статті використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Дослідження ґрунтується на системному підході, що дозволило розглянути монетарний суверенітет як багаторівневу структуру, що включає контроль над емісією, платіжною інфраструктурою та даними. Порівняльний статистичний аналіз використано для оцінки динаміки розвитку платформи mBridge у зіставленні з показниками SWIFT, а також для аналізу зміни структури світових валютних резервів (COFER). Інформаційною базою дослідження стали офіційні дані МВФ, Банку міжнародних розрахунків (BIS), Європейського центрального банку, Національного банку України, а також аналітичні звіти SWIFT та Reuters.

Викладення основного матеріалу. Науковий дискурс щодо суверенізації грошово-кредитних систем у 2024–2025 роках зосереджується на деконструкції класичних парадигм і формуванні нових підходів до визначення автономії центральних банків. Монетарний суверенітет розглядається як здатність економічної зони, що видає власну грошову розрахункову одиницю, керувати нею на основі виключно внутрішніх цілей економічної політики [10]. У контексті Єврозони це поняття набуває особливої ваги, оскільки передача національних повноважень на наднаціональний рівень Європейського центрального банку (ЄЦБ) спочатку сприймалася як добровільне обмеження суверенітету заради стабільності [2]. Проте сучасні виклики доводять, що саме спільна валюта дозволяє країнам-членам відновити реальний суверенітет, захищаючи їх від волатильності валютних курсів та зовнішніх шоків, які були б нищівними для окремих національних систем [9].

Дослідники виділяють три основні «образи» стратегічної автономії ЄС: відповідальність, хеджування та незалежність [5]. В умовах посилення суперництва між США та Китаєм, Європейський Союз змушений застосовувати заходи посилення внутрішнього контролю і прив'язки учасників до внутрішньої грошово-кредитної системи і платіжно-розрахункової інфраструктури, об'єднуючи зусилля навколо спільних інтересів для протидії зовнішнім спробам розколу та геополітичного тиску [6]. Монетарна політика при цьому стає невід'ємною частиною «геоекономічного розвороту» ЄС, де економічні інструменти використовуються для досягнення стратегічних цілей безпеки.

Глобальні виклики 2025 року, такі як високий рівень світового боргу, ризики втрати незалежності провідних центробанків та цифрова революція, вимагають від ЄЦБ переходу до «адаптивної монетарної політики». Це передбачає не лише таргетування інфляції, а й активну розбудову інфраструктурного фундаменту, який би забезпечував стійкість євро у цифровому вимірі. Суверенітет наразі залежить не тільки від балансу центрального банку, а й від того, хто контролює «рейки», якими рухаються гроші. Як зазначив П. Чіполлоне, втрата контролю над грошима означає втрату контролю над власною економічною долею [9].

Одним з ключових драйверів зрушень у світовій валютній системі стало завершення у червні 2024 року терміну дії окремих двосторонніх домовленостей між США та Саудівською Аравією, укладених у 1970-х роках, що традиційно розглядаються як інституційна основа функціонування нафтодоларової системи. Хоча формально система не ґрунтувалася на єдиній формалізованій угоді, що передбачала обов'язкове використання долара США в нафтових розрахунках, але в комплексі поєднання формальних і неформальних домовленостей призвело до усталеної ринкової практики розрахунків за нафту у доларах.

Починаючи з 2024 року можна констатувати поступовий відхід від такої практики нафтодолара, хоча вона й надалі зберігає системоутворюючу роль у глобальній фінансовій архітектурі. Однак протягом 2025–2026 років Саудівська Аравія активно диверсифікувала свої валютні надходження і стала повноправним учасником проекту mBridge – платформи для транскордонних розрахунків у цифрових валютах центральних банків (CBDC).

Проект mBridge, спочатку підтримуваний Банком міжнародних розрахунків (BIS), продемонстрував стрімке зростання обсягів транзакцій [8]. Якщо у 2022 році обсяг операцій становив лише 22 млн дол., то станом на кінець 2025 року він сягнув 55,5 млрд дол., при цьому кількість транзакцій перевищила 4 000 одиниць. Важливою характеристикою mBridge є його орієнтація на оптові міждержавні розрахунки: середня вартість однієї транзакції становить близько 72,7 млн дол., що у тисячі разів перевищує аналогічний показник традиційної системи SWIFT – 10,2 тис. дол. (табл. 1). Це вказує на спробу формування нової фінансової інфраструктури, яка би дозволяла країнам, що конкурують із США, здійснювати прямі розрахунки, оминаючи американські банки-кореспонденти та ризики санкційного тиску.

Загалом з наведених даних можна припустити, що mBridge має потенціал перетворення на дієву фінансову інфраструктуру, яка дозволяє здійснювати прямі розрахунки між центральними банками, минаючи систему SWIFT та кореспондентські рахунки в американських банках. mBridge, ймовірно, буде все більше зосереджуватися на торговельних розрахунках, особливо в операціях, пов'язаних із енергоресурсами та сировинними товарами, де Китай відіграє центральну роль.

Таблиця 1

Динаміка розвитку mBridge та порівняння з показниками SWIFT

	mBridge		SWIFT (для порівняння)	
	Кількість транзакцій (за рік)	Обсяг транзакцій (млрд дол.)	Кількість транзакцій (за рік)	Обсяг транзакцій (млрд дол.)
2022	~160	~ 22,0	11,2 млрд	н/д
2023	~400-600	< 1,0	11,9 млрд	н/д
2024	~1 200+	~ 14,2	13,4 млрд	~ 1800-1900
2025	4 047	55,5	н/д	н/д
2026	>4 000+	>55,0	н/д	н/д

Джерело: складено за даними [11; 12]

Важливо зазначити, що спочатку нагляд за проектом mBridge здійснював BIS¹, але ця установа зі штаб-квартирою у Швейцарії несподівано вийшла з проекту наприкінці 2024 року на тлі загострення суперечностей Західних країн і КНР. Відповідно зараз BIS зосереджує зусилля на іншому проекті за участю семи провідних (переважно західних) центральних банків, серед яких Федеральний резервний банк Нью-Йорка, Банк Франції (виступає від імені Європейського центрального банку), Банк Японії, Швейцарський національний банк, Банк Англії, Корей та Мексики, валюти яких становлять основну частину глобальних платежів.

Цей проект має назву Агога. Офіційно він покликаний зробити міжнародні платежі швидшими та дешевшими, а Рада з фінансової стабільності², отримавши мандат від G20, визначила його одним із своїх ключових пріоритетів на 2026 рік. Глобальна мережа SWIFT, яка зараз проводить свою модернізацію на основі блокчейну, також бере участь у цьому проекті. Агога, як і mBridge, зосереджується на великих (стратегічних) платежах між банками, а не на таких, що здійснюються широким колом споживачів і торговців.

Очікується, що нова фаза тестування Агога триватиме близько шести місяців, після чого будуть зроблені висновки щодо подальших кроків для можливого офіційного запуску, якщо це буде визнано доцільним [13]. Однак на цей час розвиток mBridge залишається значно попереду.

Для Європейського Союзу участь в Агога відкриває значні перспективи для захисту власного монетарного простору від експансії цифрового юаня та доларових стейблкоїнів. Обсяг транзакцій останніх у 2025 році сягнув 33 трлн дол. [14], створюючи тим самим фактично нову цифрову зону доларового впливу. Тоді як ЄЦБ прагне забезпечити, щоб євро залишався привабливим розрахунковим активом і у цифровій формі.

Одним із ймовірних наступних кроків розвитку mBridge і Агога може стати залучення до них низки інших центральних банків та валют. При цьому Агога найімовірніше буде залучати тих, що вже входять до системи Continuous Linked Settlement³ (CLS), таких як канадський, австралійський та новозеландський долари, а також основні скандинавські валюти. Тоді як mBridge рухатиметься в бік Індії, країн Азії, Африки, Близького Сходу і Латинської

¹ Bank for International Settlements (Банк міжнародних розрахунків) – спеціалізований міждержавний фінансовий інститут, який об'єднує на акціонерній основі частину фінансових ресурсів центральних банків 60 країн.

² Financial Stability Board (FSB) є міжнародною організацією, яка здійснює моніторинг та надає рекомендації щодо розвитку глобальної фінансової системи. Створена країнами G-20 на Лондонському саміті в квітні 2009 на базі Форуму фінансової стабільності, що існував з 1999.

³ Система безперервного зв'язаного розрахунку – спеціалізована міжнародна банківська система, яка знижує валютний ризик шляхом розрахунків за принципом «платіж проти платежу» (PvP). Завдяки одночасному розрахунку обох сторін валютної операції через CLS Bank International система усуває ризик непогашення основної суми для учасників розрахункової системи. CLS щодня обробляє понад 7 трильйонів доларів у 18 валютах, підвищуючи ефективність та стабільність ринку.

Склад світових валютних резервів (COFER), %

Валюта	2008	2021	2025
Долар США (USD)	64,1	58,8	56,9
Євро (EUR)	25,7	20,6	20,3
Японська єна (JPY)	3,5	5,5	5,8
Британський фунт (GBP)	4,2	4,8	4,7
Китайський юань (CNY)	0	2,7	1,9
Інші валюти*	2,5	8,9	11,8

Джерело: складено за даними МВФ [15]

Америци. У листопаді 2025 року Міністерство фінансів Об'єднаних Арабських Еміратів та Департамент фінансів Дубая провели першу урядову транзакцію з використанням оптового цифрового дирхама на платформі mBridge.

У складі офіційних валютних резервів (COFER) долар залишається основною резервною валютою, хоча його частка знизилася з 64,1 % у 2008 році до 56,9 % у 2025 році (табл. 2). Натомість зростає роль валют «другого ешелону» (канадського, австралійського долара, швейцарського франка), частка яких у 2025 році сягнула 11,8 %. Євро зберігає стабільні позиції на рівні близько 20 %, що свідчить про довіру до інституційної стійкості Єврозони, незважаючи на енергетичні шоки та геополітичну напругу.

Найбільш помітною тенденцією стало масове накопичення золота центральними банками (табл. 3). Цей процес зумовлений прагненням регуляторів застрахуватися від ризиків загострення протистоянь та знецінення фіатних активів. На початок 2026 року золото складало вже третину загальних міжнародних резервів центробанків світу.

У Європі спостерігається чіткий тренд на нарощування золотих запасів як елемента національного та колективного монетарного суверенітету. Німеччина утримує понад 3,3 тис. тонн золота (70 % резервів), а Польща у 2025 році стала одним із найактивніших покупців, довівши свої запаси до 550 тонн (30,1 % резервів).

Загалом у період 2024–2025 років зміни у підходах до економічної та монетарної політики Європейського Союзу набули помітного вираження. Доповіді М. Драгі та Е. Летти позначили нову індустріальну стратегію ЄС, яка проголошує нерозривність конкурентоспроможності та суверенітету [7]. Основний висновок цих документів полягає в тому, що Європа має інвестувати масштабно та швидко, щоб подолати розрив у продуктивності зі США та Китаєм, а також зменшити стратегічну залежність від імпорту критичної сировини, енергії та напівпровідників.

Поточний стан банківського сектору Єврозони характеризується високим рівнем стійкості, забезпеченим високим буфером капіталу та ліквідності, що формує сприятливі умови для фінансової підтримки економічного розвитку країн Європи у середньо- та довгостроковій перспективі.

Основним ризиком для фінансової стабільності банківського сектору Єврозони у 2026 році залишається висока невизначеність, волатильність світової торговельної

Частка та обсяг золота в резервах окремих країн

Країна	Золоті резерви (т)	Частка у заг. резервах (%)	Позиція у світі
США	8 133	84,2	1
Німеччина	3 351	70,0	2
Італія	2 452	68,0	4
Франція	2 437	67,0	5
Польща	550	30,1	12
Китай	2 300	10,0	6

Джерело: складено за даними [15]

політики та геоекономічні наслідки військових дій в ряді регіонів, пов'язаних з ЄС (Україна, Латинська Америка, і особливо Близький Схід). Висока ймовірність нової економічної кризи, пов'язаної із суттєвим зростанням ціни енергоресурсів, зумовлює високу ймовірність довгострокового утримання ключової ставки ЄЦБ на високому рівні. На цьому тлі зростатиме проблема кредитування економіки, яка і так лишається доволі гострою з 2008 року. Натомість ЄЦБ має значний досвід у застосуванні різних спеціальних інструментів грошово-кредитної політики для підтримки ліквідності банківського сектора.

Одним з політичних заходів ЄС для посилення кредитної активності визначено створення Союзу заощаджень та інвестицій (Savings and Investment Union), що стане інституційним продовженням Союзу ринків капіталу (Capital Markets Union). Ці інституції покликані об'єднати фрагментовані європейські ринки капіталу, щоб зупинити відтік європейських коштів до США та спрямувати їх на фінансування «зеленого» та цифрового переходів, а також на розбудову оборонного потенціалу.

Для посилення монетарного та платіжного суверенітету ЄС важливим кроком виступає впровадження цифрового євро, що має стати відповіддю на критичну залежність Єврозони від іноземної фінансової інфраструктури. На цей час близько половини карткових платежів в ЄС відбуваються через американські платіжні системи Mastercard і VISA. В умовах загострення суперечностей з США, євро має стати суверенним цифровим рішенням, яке забезпечить незалежність розрахунків усередині ЄС від обробки даних на серверах поза межами юрисдикції Союзу. Технологічна архітектура проекту базується на використанні європейських хмарних сервісів та власних криптографічних стандартів, що унеможливує зовнішній контроль над даними користувачів.

ЄЦБ вже завершив основні технічні процедури з відбору постачальників для розробки ключових компонентів платформи цифрового євро. 2 жовтня 2025 року ЄЦБ оголосив результати тендерів та підписання рамкових угод із провайдерів для п'яти основних технічних напрямів на загальну суму приблизно в 1,3 млрд євро. Участь у тендерах була обмежена компаніями, що є резидентами ЄС та перебувають під контролем суб'єктів із Євросоюзу, що має на меті забезпечення технологічного суверенітету та безпеки критичної інфраструктури. Згідно з графіком ЄЦБ, запуск

пілотної фази проекту запланований на 2027 рік, а повноцінне введення валюти в обіг очікується у 2029 році.

Окрім роздрібного використання, ініціатива передбачає розвиток «оптового» цифрового євро для миттєвих міжбанківських розрахунків, що вже тестується спільно з Banque de France та іншими партнерами. Дизайн валюти включатиме такі інноваційні особливості, як багаторівнева система винагороди для регулювання попиту та нарахування відсотків, що має підвищити привабливість євро як цифрового активу в умовах глобальної конкуренції з CBDC інших країн. Також обов'язковою є функція здійснення розрахунків у режимі офлайн.

Паралельно з роздрібним цифровим євро, ЄЦБ розробляє інструменти для трансформації оптових фінансових ринків. У березні 2026 року було оприлюднено дорожню карту Arria – ініціативу зі створення європейської екосистеми токенизованих фінансів [16]. Arria покликана забезпечити валюту центрального банку для розрахунків за цінними паперами та іншими активами, що випускаються на базі технології розподіленого реєстру. Центральним технічним елементом у цій стратегії виступає проект Pontes – платіжний сервіс Євросистеми, що безпосередньо з'єднує ринкові DLT-платформи. Запланований у третьому кварталі 2026 року запуск Pontes дозволить учасникам ринку здійснювати миттєву поставку активів проти платежу (DvP) у токенизованій формі, гарантуючи при цьому фінальність розрахунків у безризикових грошах центрального банку. Така можливість покликана запобігти фрагментації ринку та мінімізації системного ризику, пов'язаного із використанням приватних стейблкоїнів для великих міжбанківських операцій.

Проект Arria також передбачає можливість вільно переміщувати токенизовані активи між різними мережами. До 2028 року ЄЦБ планує представити фінальний концепт інтегрованого ринку, який базуватиметься на публічно-приватному партнерстві. Реалізація цього проекту надасть європейським фінансовим інституціям конкурентну перевагу на глобальному рівні у вигляді використання автоматизації через смарт-контракти та інші синхронні цифрові сервіси.

Зміцнення міжнародної ролі євро та посилення його привабливості як резервного активу вимагає від ЄЦБ активнішої політики за межами Єврозони. У лютому 2026 року було оголошено про масштабне розширення сис-

теми EUREP (Eurosystem Repo Facility for Central Banks), яка з третього кварталу 2026 року має стати постійно діючим інструментом для надання євро-ліквідності центральним банкам інших країн у всьому світі [17]. Ця ініціатива спрямована на усунення дефіциту євро на глобальних ринках у періоди фінансових стресів, що раніше часто призводило до «пожежних продажів» європейських активів.

EUREP передбачає надання євро під заставу високоякісних еврооблігацій (EEA government bonds) з рейтингом не нижче BBB-. Такий інструмент робить європейський державний борг значно привабливішим для іноземних регуляторів, оскільки вони отримують гарантований доступ до ліквідності без ризику політичного тиску з боку інших геополітичних центрів. Важливо, що ЄЦБ припиняє публікацію даних про окремих користувачів системи, що підвищує довіру країн, які побоюються вторинних санкцій США. Це можна розглядати як ще один крок з пропозиції альтернативи долару у сфері глобальних репо-операцій, наближаючи можливості ЄЦБ до рівня ФРС з її лінією FIMA. Зміцнення «зовнішнього» суверенітету через EUREP сприяє стабільності трансмісії монетарної політики всередині Єврозони, через певну локалізацію транскордонних потоків капіталу.

Незважаючи на активні кроки ЄЦБ, процес монетарної суверенізації ЄС стикається і з серйозними перешкодами. По-перше, це внутрішня фрагментація Єврозони. Попри існування єдиної валюти, ринки банківських послуг та капіталу залишаються розділеними національними кордонами, що знижує ефективність монетарної трансмісії. Натомість створення Союзу заощаджень та інвестицій, а також Союзу ринків капіталу просувається повільніше, ніж того вимагають обставини, через опір національних урядів у питаннях передачі наглядних повноважень.

По-друге, існує значний технологічний виклик. Більше 80 % цифрових технологій, що використовуються в ЄС, імпортується зі США, що створює ризики «вбудованої» залежності в інфраструктуру навіть суверенних проєктів, таких як цифровий євро. Проєкт Gaia-X, що мав стати основою європейського суверенного хмарного середовища, досі не досяг очікуваних результатів, що змушує ЄЦБ шукати компромісні рішення між безпекою та функціональністю.

По-третє, агресивна монетарна політика інших гравців. Політика США щодо цілеспрямованого послаблення долара у 2025–2026 роках для стимулювання власного експорту призвела до значної волатильності. З січня 2025 по лютий 2026 року долар втратив близько 10 % вартості відносно євро, що, з одного боку, зміцнює купівельну спроможність європейців, але з іншого – створює надмірний тиск на європейських експортерів, уповільнюючи і без того кволе відновлення економіки. У березні 2026 року курс EUR/USD наблизився до позначки 1,25, що змусило ЄЦБ серйозно розглянути питання про зниження відсоткових ставок для запобігання дефляційним ризикам.

Процеси суверенізації грошово-кредитної системи ЄС мають безпосередній вплив на Україну, яка стратегічно орієнтована на вступ до Євросоюзу. Станом на початок 2026 року міжнародні резерви НБУ сягнули історичного максимуму – 57,3 млрд дол. США. Проте структура цих ре-

зервів (долар – 71 %, євро – 20 %, золото – 8,3 %) все ще відображає стару модель, тоді як глобальні тренди вказують на необхідність диверсифікації. Досвід Польщі та Німеччини свідчить про доцільність нарощування частки монетарного золота як найбільш надійного захисного активу в умовах геополітичної нестабільності.

Деякий час назад Національний банк України активно розробляв проєкт Є-гривні. Проєкт пройшов кілька етапів, включаючи закритий пілот 2018 року та підготовку до відкритого тестування, яке планувалося на 2024–2025 роки, але через початок повномасштабного вторгнення його не відбулось. Проте НБУ та експерти сформулювали низку ключових висновків щодо життєздатності цієї ініціативи.

Так, пілот 2018 року підтвердив, що приватна версія блокчейну (Hyperledger Fabric) є стабільною базою для випуску цифрових грошей. Вона дозволяє контролювати емісію та забезпечувати швидкість транзакцій. Перевага була надана моделі, де НБУ виступає єдиним емітентом, а банки та небанківські установи виступають агентами, які відкривають гаманці для клієнтів. Тестування показало значний потенціал для P2P-переказів (між фізособами) та P2B (оплата товарів), які відбуваються швидше та дешевше, ніж через традиційні карткові системи. Наразі активність щодо впровадження Є-гривні лишається низькою.

Перспектива приєднання України до європейської системи EUREP у 2026 році відкриває для НБУ можливість залучати значні обсяги європейської ліквідності для згладжування курсових коливань, не вичерпуючи при цьому фізичні запаси долара. В умовах війни, коли фізична логістика готівкової валюти може бути порушена, цифрові лінії отримання ліквідності від ЄЦБ набувають важливого значення для макрофінансової стабільності України.

Висновок. Таким чином, процес суверенізації грошово-кредитної системи ЄС набуває чітких тенденцій і значно активізувався в площині практичних заходів. Ключові напрями таких заходів ЄЦБ включають завершення розробки та пілотування цифрового євро до 2027 року з метою створення незалежної від США платіжної системи, що забезпечить автономність внутрішніх розрахунків; впровадження платформ Arria та Pontes для токенизації оптових фінансових ринків; поширення євро у якості ресурсу ліквідності через систему EUREP, що стимулює центральні банки світу тримати резерви у євро. Додатковими заходами виступає створення централізованих інституцій акумуляції та перерозподілу капіталу через Союзи заощаджень і ринку капіталів, а також використання лідерства ЄС у сфері сталого фінансування для залучення капіталу в європейські зелені активи зміцнює структурний попит на валюту та забезпечує довгострокову стабільність. Через такий поглиблений та інтегрований фінансовий ринок ЄС зможе генерувати ресурси, необхідні для захисту свого суверенітету та підвищення конкурентоспроможності на світовому рівні.

Для України ці тенденції відкривають вікно можливостей для глибокої інтеграції в ЄС. Синхронізація з європейськими цифровими стандартами та приєднання до ліквідних ліній ЄЦБ дозволить Національному банку України зміцнити власну стійкість, а також стати частиною потуж-

ного монетарного блоку, здатного протистояти глобальним викликам ХХІ століття.

Монетарний суверенітет у 2026 році – це не ізоляція, а здатність обирати партнерів та інфраструктуру, що відповідають національним інтересам і цінностям. Для України стабільність світової фінансової системи та особливо євро є питанням національної безпеки. Водночас для України вкрай важливо оцінювати ризики зміни структурних параметрів світової валютної системи і перспективні її тренди.

З огляду на тенденції зміни структури міжнародних валютних резервів, для України поки недоцільно переорієнтувати їх структуру на євро. Доцільно зберегти основну частку активів у доларах. Водночас доцільно наростити частку резервів у золоті. Потрібно розглянути рішення щодо відновлення процесу створення цифрової гривні з огляду на перспективи долучення до платформ міжнародних розрахунків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Horváth D., Horváthné Dr. Fábíán Z. Monetary Sovereignty and Central Bank Digital Currency. *Public Finance Quarterly*. 2022. Vol. 67. No. 4. P. 496–515.

DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2022_4_4

2. Шаров О. М. Монетарний суверенітет в умовах глобалізації. *Фінанси України*. 2019. № 6. С. 93–117.

DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.06.093>

3. Козюк В. Монетарний суверенітет: діджиталізація та трилема CBDC. *Журнал європейської економіки*. 2024. Т. 23. № 1. С. 4–32.

4. Колядка М. Адаптивна монетарна політика в умовах глобальної нестабільності: інституційні та цифрові вектори реформування. *Економіка та суспільство*. 2025. № 82.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-35>

5. Fiott D. The Three Images of EU Strategic Autonomy: Perspectives on Wedging, Binding and Hedging. *Journal of European Integration*. 2025. Vol. 47. No. 6. P. 825–842.

DOI: <https://doi.org/10.1080/07036337.2025.2537369>

6. Pérez Rodríguez M. T. Strategic Autonomy and Economic Sovereignty in the European Union: Legal Instruments, Trade Governance and Market Implications. *Journal of Science, Humanities and Arts (JOSHA)*. 2025. Vol. 12, Iss. 5. 55 p.

DOI: <https://doi.org/10.17160/josha.12.5.1101>

7. Demertzis M., Fiorito A., Panitsas K. Strategic autonomy and European competitiveness: Security now comes first : study. European Parliament. Luxembourg, 2025. 48 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/764371/ECTI_STU\(2025\)764371_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/764371/ECTI_STU(2025)764371_EN.pdf)

8. Mobius M. et al. Cross-Border CBDCs: mBridge, Agora, and the Others. *Y: The Digital Currency Revolution*. Cham : Palgrave Macmillan, 2025. P. 145–172.

DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-032-02819-8_8

9. Cipollone P. Shaping the future of the European financial ecosystem: the role of the Eurosystem // European Central Bank: speech. 2026. Feb 12. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2026/html/ecb.sp260212~9fabe9baaa.en.html>

10. Drumetz F., Pfister C. Souveraineté monétaire et monnaies numériques de banque centrale. *Revue d'économie financière*. 2021. No. 141. P. 153–168.

DOI: <https://doi.org/10.3917/e.ecofi.160.0153>

11. Jones M. China-led cross-border digital currency platform sees surge // Reuters. 2026. Jan 16. URL: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/china-led-cross-border-digital-currency-platform-sees-surge-2026-01-16/>

12. CEO's annual letter to shareholders // SWIFT. 2025. URL: <https://www.swift.com/news-events/news/ceos-annual-letter-shareholders>

13. Project Agora: exploring tokenisation of cross-border payments // BIS. 2025. URL: <https://www.bis.org/about/bisih/topics/fmis/agora.htm>

14. Stablecoin Transaction Volume Trends in 2026 // Plasma. URL: <https://www.plasma.to/learn/stablecoin-transaction-volume>

15. Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER) // IMF Data. URL: <https://data.imf.org/en/datasets/IMF.STA:COFER>

16. Eurosystem Unveils Appia Roadmap for Europe's Tokenised Finance // ECB. 2026. March 11. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2026/html/ecb.pr260311~14ddf51a77.en.html>

17. ECB enhances repo facility for central banks // ECB. 2026. Feb 14. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2026/html/ecb.pr260214~076e09a6cc.en.html>

REFERENCES

CEO's annual letter to shareholders // SWIFT (2025). <https://www.swift.com/news-events/news/ceos-annual-letter-shareholders>

Cipollone P. (2026, February 12). Shaping the future of the European financial ecosystem: the role of the Eurosystem // European Central Bank: speech. <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2026/html/ecb.sp260212~9fabe9baaa.en.html>

Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER) // IMF Data. <https://data.imf.org/en/datasets/IMF.STA:COFER>

Demertzis M., Fiorito A. & Panitsas K. (2025). *Strategic autonomy and European competitiveness: Security now comes first: study*. European Parliament. Luxembourg. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/764371/ECTI_STU\(2025\)764371_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/764371/ECTI_STU(2025)764371_EN.pdf)

Drumetz F. & Pfister C. (2021). Souveraineté monétaire et monnaies numériques de banque centrale. *Revue d'économie financière*, 141, 153–168. <https://doi.org/10.3917/e.ecofi.160.0153>

ECB enhances repo facility for central banks // ECB (2026, February 14). <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2026/html/ecb.pr260214~076e09a6cc.en.html>

Eurosystem Unveils Appia Roadmap for Europe's Tokenised Finance // ECB (2026, March 11). <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2026/html/ecb.pr260311~14ddf51a77.en.html>

Fiott D. (2025). The Three Images of EU Strategic Autonomy: Perspectives on Wedging, Binding and Hedging. *Journal of European Integration*, 6(47), 825–842. <https://doi.org/10.1080/07036337.2025.2537369>

Horváth D. & Horváthné Dr. Fábíán Z. (2022). Monetary Sovereignty and Central Bank Digital Currency. *Public Finance Quarterly*, 4(67), 496–515. https://doi.org/10.35551/PFQ_2022_4_4

Jones M. (2026, January 16). China-led cross-border digital currency platform sees surge // Reuters. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/china-led-cross-border-digital-currency-platform-sees-surge-2026-01-16/>

Koliadka M. (2025). Adaptivna monetarna polityka v umovakh globalnoi nestabilnosti: instyutitsiini ta tsyfrovi vektory refor-

muvannia [Adaptive monetary policy in the conditions of global instability: institutional and digital vectors of reform]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 82. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-35>

Koziuk V. (2024). Monetarnyi suverenitet: didzhytalizatsiia ta trylema CBDC [Monetary sovereignty: digitalization and the CBDC trilemma]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, 1(23), 4–32.

Mobius M. & et al. (2025). Cross-Border CBDCs: mBridge, Agora, and the Others. *The Digital Currency Revolution* (pp. 145–172). Cham: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-032-02819-8_8

Pérez Rodríguez M. T. (2025). Strategic Autonomy and Economic Sovereignty in the European Union: Legal Instruments, Trade Governance and Market Implications. *Journal of Science, Humanities and Arts (JOSHA)*, 5(12), 55 p. <https://doi.org/10.17160/josha.12.5.1101>

Project Agora: exploring tokenisation of cross-border payments // BIS (2025). <https://www.bis.org/about/bisih/topics/fmis/agora.htm>

Sharov O. M. (2019). Monetarnyi suverenitet v umovakh hlobalizatsii [Monetary sovereignty in the conditions of globalization]. *Finansy Ukrainy*, 6, 93–117. <https://doi.org/10.33763/finukr2019.06.093>

Stablecoin Transaction Volume Trends in 2026 // Plasma. <https://www.plasma.to/learn/stablecoin-transaction-volume>

Стаття надійшла до редакції 01.02.2026 р.
Статтю прийнято до публікації 23.02.2026 р.
Оприлюднено 23.04.2026 р.